

***The Experiences of Pregnant Women and Mothers of Hospitalized Neonates
In application of Healing Power of Quran to Promote Health in Golestan
University of Medical sciences (2012)***

Akram Sanagoo¹, Soheila Kalantari², Leila Jouybari³, Mitra Hosseini⁴, Hanieh Emadi⁵

- 1- Associate Professor, Nursing Research Center, Goletsan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran
- 2- Ms of Nursing, Goletsan University of Medical Sciences, Gorgan
- 3- Associate Professor, Education Development Center, Goletsan University of Medical Sciences, Gorgan
- 4- Taleghani Teaching Hospital, Goletsan University of Medical Sciences, Gorgan
- 5- Midwifery, Nursing Research Center, Goletsan University of Medical Sciences, Gorgan

*Corresponding Author:
Education Development Center, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran

E-mail:
jouybari@goums.ac.ir

Received: 12 Oct 2014
Revised: 1 Feb 2015
Accepted: 24 Feb 2015

Abstract

Background and purpose: The Holy Quran introduces itself as a book of healing so that by the use it we are able to treat our inner and spiritual illnesses. The research evidences confirm that people benefit of their religious beliefs for the prevention, treatment and adaptation when their health is threatened. The purpose of this study was to explore experiences of pregnant mothers and mothers of hospitalized neonates in taking the advantages of the healing of the Quran for the health.

Materials and Methods: In this qualitative study using purposeful sampling 25 pregnant women and mothers of newborns admitted in hospitals of Golestan University of Medical Sciences participated in 2010. The data was collected by semi-structured interviews. The main question was about the mothers' experiences of using healing power of Quran for their health and their children'. All of interviews were tape-recorded, transcribed verbatim, and analyzed using qualitative conventional content analysis methods.

Results: Safe and comfortable childbirth, healthy and competent child, and to obtain peace were main themes of the study that indicates health-related needs of the mothers. Reading Quran, passing beneath Quran circle, washing every four corner of Quran, reading Yasin and Yusuf Surah, and attaching Ayat al-Kursi to infant dress were some of common behaviors by the mothers to prevent health threats or treat them.

Conclusion: The mothers in the study believed that reading Quran was effective for newborn recovery from illness, and adaptation to critical conditions of pregnancy, and feeling satisfaction and closeness to the God.

Keywords: Holy Quran, Health, Pregnancy, Newborn, Religious Training

بررسی تجربیات مادران باردار و دارای نوزاد بستری در استفاده از ظرفیت شفابخشی قرآن برای ارتقا سلامت در مراکز درمانی دانشگاه علوم پزشکی گلستان (۱۳۹۰)

اکرم ثناگو^۱، سهیلا کلانتری^۲، لیلا جویباری^{۳*}، میترا حسینی^۴، هانیه عمادی^۵

چکیده

زمینه و هدف: قرآن کریم خود را کتاب شفا معرفی نموده تا با تمسک به آن بتوان بیماری های درونی و معنوی خود را درمان کرد. تحقیقات موید آن است که مردم از باورهای دینی خود برای پیشگیری، درمان و سازگاری در شرایط تهدید سلامتی بهره می گیرند. هدف از این مطالعه تبیین تجربیات مادران باردار و دارای نوزاد بستری در خصوص بهره گیری از نقش شفابخشی قرآن برای سلامت بوده است.

مواد و روش ها: در این مطالعه از نوع کیفی، به منظور تبیین تجربه مادران از قدرت شفابخشی قرآن بر اساس نمونه گیری مبتنی بر هدف با ۲۵ نفر از مادران باردار و مادران دارای نوزاد بستری در مراکز درمانی دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۰، مصاحبه های نیمه ساختاری انفرادی انجام شد. سوالات مصاحبه در ارتباط با تجربه مادران از به کارگیری قدرت شفابخشی قرآن برای سلامت خود آن ها و نوزاد بوده است. مصاحبه ها ضبط و سطر به سطر دست نویس، کدگذاری، طبقه بندی و مطابق رویکرد «تحلیل محتوای مرسوم» مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: داشتن زایمان ایمن و راحت، فرزند سالم و صالح، به دست آوردن آرامش «مضامین اصلی استخراج شده از مطالعه بوده است که موید نیازهای سلامتی مادران است. «قرائت قرآن، رد شدن از حلقه قرآن، آب کشیدن چهارگوش قرآن، خواندن سوره یاسین و سوره یوسف و اتصال آیه الکرسی به لباس نوزاد» از رفتارهایی بوده است که مادران برای پیشگیری و یا درمان تهدیدات سلامتی انجام می دادند.

استنتاج: مادران مورد مطالعه قرائت قرآن در بالین نوزاد را در راستای تسریع در بهبودی نوزاد، ایجاد سازگاری با شرایط حساس بارداری، احساس رضایت، تقرب به خداوند، موثر دانسته اند.

واژه های کلیدی: قرآن، سلامت، مادران باردار، نوزاد، آموزه های دینی

۱. دانشیار، مرکز تحقیقات پرستاری دانشگاه علوم پزشکی گلستان. گرگان.
۲. کارشناس ارشد پرستاری، دفتر پرستاری، معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی گلستان. گرگان.
۳. دانشیار، مرکز مطالعات و توسعه آموزش. دانشگاه علوم پزشکی گلستان. گرگان.
۴. کارشناس پرستاری، مرکز آموزشی درمانی طالقانی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان. گرگان.
۵. کارشناسی مامایی، مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان. گرگان.

*مؤلف مسئول: لیلا جویباری

مرکز مطالعات و توسعه آموزش، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گرگان، ایران

Email:
jouybari@goums.ac.ir

دریافت: ۲۰ مهر ۱۳۹۳

اصلاحات: ۱۳ بهمن ۱۳۹۳

پذیرش: ۵ اسفند ۱۳۹۳

مقدمه

از کوچکترین نیازهای زندگی انسان و صحت جسمانی او تا بزرگترین آن ها که آرامش و سلامت روح است غفلت

پروردگار عالم با توجه به همه ابعاد و شئون زندگی بشر، برنامه جامع و کاملی را در قالب دین وضع نموده و

کودک نابهنجار و از اینکه نتوانند مادر خوبی باشند ترس دارند(۸).

مرتضوی در مطالعه‌اش تحت عنوان باور به نیایش در زنان باردار می‌نویسد: آمار نشان داده است که ۹۵ درصد آمریکایی‌ها به خدا معتقدند، ۸۲ درصد آمریکایی‌ها به قدرت شفادهنگی نیایش و دعا اعتقاد دارند و ۷۷ درصد بیمارانی که به بیمارستان مراجعه می‌کنند معتقدند که پزشکان بهتر است نیازهای معنوی بیماران را به عنوان بخشی از مراقبتهای طبی در نظر بگیرند و ۹۴ درصد از این افراد اعتقاد دارند که سلامت معنوی به اندازه سلامت جسمی مهم است(۹). با در نظر گرفتن این نکته که تمام قرآن نسخه شفابخش است و هر شفائی برای مرضی آورده شده است، بهبودی یا شفا یافتن، یک امر کلی است و اساساً فرآیندی روانشناختی و معنوی است. علاوه بر آن بهبودی زمانی رخ می‌دهد که ما واقعیت موجود را بپذیریم و زندگی را با تمام ظرفیتش تجربه کنیم. برخی از افراد هستند که با درد و عذاب جسمی زیادی زندگی می‌کنند، ولی ادعا می‌کنند که زندگی‌شان از زمانی که آموخته‌اند چطور با سعه‌ی صدر و به طور محبت آمیز با خود و دیگران رفتار کنند، به طور مثبتی تغییر یافته است. آن‌ها با این نگرش جدید، در شخصیت و سبک زندگی‌شان تغییرات اساسی ایجاد نموده و به سوی یکپارچگی حرکت کرده‌اند(۱۰). از آن‌جا که پرسنل درمانی در تجربیات کاری خود بر بالین بیمار، شاهد تمسک بیمار و همراهان به قرآن کریم برای شفای بیماری و حفظ سلامتی بوده‌اند و از طرفی امروزه در متون پزشکی به تاثیرات امور معنوی در درمان و مراقبت از بیماران تاکید می‌شود(۱۱،۱۲،۱۳). از این رو نویسندگان تصمیم گرفتند تجربیات مادران باردار و دارای نوزاد بستری را نسبت به نقش شفابخشی قرآن کریم در سلامت آنان بررسی نمایند.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع کیفی است، که بر روی ۲۵ نفر از زنان باردار و یا با نوزاد بستری در مرکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۰

نورزیده تا او را به منزلت و جایگاه ابدی‌اش برساند(۱). تحقیقات مختلف نشان داده است که مذهب و باورهای دینی افراد از عوامل تاثیرگذار در راستای سازگاری با سختی‌ها می‌باشد. در این گونه موارد، فرد نوعی ارتباط عاطفی با خدا و اولیای دین برقرار کرده و این روابط می‌تواند انسان را در مواجهه با مشکلات و حل آن‌ها مساعدت کند. ایمان به خدا نوعی قدرت معنوی به انسان می‌بخشد که او را در تحمل سختی‌ها کمک کرده و نگرانی و اضطراب را دور می‌سازد.

بهداشت روان انسان بحث سراسر قرآن کریم است(۲). "ای مردم عالم، نامه‌ای که همه پند و اندرز و شفای دل‌های شما و هدایت و رحمت بر مومنان است از جانب خدا برای نجات شما آمد"(۳). "خداست که بر دل‌های مومنان، سکون و آرامش می‌بخشد"(۴). "با اتکا به خداوند، دل‌های پریشان مطمئن و آرام خواهند شد"(۵). "امنیت خاطر و آسایش دل اختصاص به کسانی دارد که برخوردار از ایمانند و پرده‌ای از ستم و بیداد بر آن نکشیده‌اند"(۶). "آگاه باش ترس و اندوهی برای دوستان خدا نیست"(۷).

ابوالفتح رازی وجه تسمیه و نامگذاری قرآن به شفا را در سه معنا می‌داند: قرآن دلیل نبوت و صدق آورنده آن است که مردم به واسطه آن از سرگردانی ضلالت و گمراهی، به هدایت خلاصی می‌یابند، مانند بیماری که از مرض شفا یابد(۲). قرآن بیانگر دلایل روشن است و هر صاحب شک و شبهه‌ای را که در او نظر کند به علم و یقین رهنمون سازد و علم، شک او را از بین می‌برد. محال نیست که مردم به قرآن تبرک جویند و شفای بیماری جسمی خویش را از او طلب نمایند؛ چرا که احادیث زیادی در این زمینه آمده است و از جمله نام‌های سوره حمد شفا است(۷).

برخی محققین معتقدند که حاملگی خود تجربه روحی مهمی است که سبب ایجاد تغییرات روانی زیادی در زن می‌شود. اغلب زنان متوجه تغییرات خلق و الگوی خوابشان می‌شوند و نسبت به تولد و نگهداری فرزند احساس دوگانه دارند و از زایمان و به دنیا آوردن

مادران با نوزادان بستری؛ ۲- نقش آموزه‌های قرآنی برای سلامت مادر و نوزاد در زمان زایمان؛ ۳- استفاده از آموزه‌های قرآن در دوران بارداری برای داشتن فرزند صالح در آینده (نقش تربیتی قرآن)؛ ۴- نقش قرآن در ایجاد آرامش روانی در دوران بارداری؛ ۵- رسیدن برکات معنوی قرآن به جنین و سلامت آنان بوده است. رفتارهایی از قبیل "قرائت قرآن، رد شدن از حلقه قرآن، آب کشیدن چهارگوش قرآن، خواندن سوره یاسین و سوره یوسف و اتصال آیه الکرسی به لباس نوزاد" از رفتارهایی بوده است که مادران در پیشگیری، و درمان در برابر عوامل تهدید کننده سلامتی قرآن بهره می‌گرفتند.

نقش قرآن به عنوان شفابخش برای مادران با نوزادان

بستری:

از جمله مواردی که اکثر مادران با نوزاد بستری در بیمارستان در مورد تجربیات خود درباره آن صحبت کردند بکارگیری نقش شفابخشی قرآن بوده است. به گفته‌ی مادران، آنان از قرآن و دعا برای به دست آوردن سلامتی و ترخیص هرچه سریعتر نوزادان‌شان بهره گرفته‌اند.

خانم ۲۰ ساله ای در این زمینه گفته است:

"شب‌ها برای سلامتی نوزادم آیه‌الکرسی و حمد و قل هو الله می‌خوندم. شاید با این کار زودتر از بیمارستان مرخص شه و زودتر خوب شه"

یکی دیگر از مادران در این زمینه اظهار داشت:

"من زیاد بلد نیستم قرآن بخونم ولی به توصیه بزرگ‌ترها که می‌گفتند قرآن بخون تا خودت و فرزندت سالم باشی بعضی وقتا می‌خوندم. هم چنین او می‌گوید ما به قرآن اعتقاد داریم. یک روز مادرم برای خوب شدن حال بچه خواهرم که خیلی مریض بود چهارگوشه قرآن رو آب کشید و داد بخوره بعد از چند روز بچه خوب شد."

و مادری دیگری با نوزاد بستری به علت آسفکسی و

هیپوکسی که دچار فلج مغزی شده بود، می‌گوید:

"کنار سر فرزندم قرآن مجید را گذاشتم، برای این که قرآن کمک می‌کنه زودتر بچم خوب بشه. من موقع بارداری هم قرآن را دو بار کامل خوندم...."

انجام گرفته است. نمونه‌گیری مبتنی بر هدف و از مادرانی صورت گرفت که تجربه به کارگیری قرآن را در سلامت در دوران بارداری و بستری نوزاد خود داشتند. روش جمع‌آوری داده‌ها مصاحبه نیمه ساختار یافته بوده و مصاحبه‌ها تا اشباع داده‌ها ادامه پیدا کرد و در محیطی آرام ترجیحاً به انتخاب خود مشارکت کنندگان انجام گردید. در ابتدای مصاحبه، سؤالاتی برای آشنایی بیشتر محقق با مشارکت کنندگان و هم‌چنین ایجاد جوی صمیمانه و بدون استرس پرسیده شد. سپس سوالات به سمت سؤالات اختصاصی‌تر که در راستای هدف پژوهش بود هدایت گردید. سؤال می‌شد؛ آیا شما از قدرت شفابخش قرآن در دوران بارداری و زایمان، برای خود و نوزاد بهره گرفته‌اید؟ در صورت جواب مثبت؛ آن رفتار و باور دینی را بیان فرمائید؟! برای اطمینان از حفظ تمام سخنان، مصاحبه‌ها ضبط و سپس سطر به سطر دست‌نویس و تایپ شد. زمان هر مصاحبه به طور میانگین ۴۵ دقیقه به طول انجامید. قبل از انجام مصاحبه از شرکت کنندگان رضایت‌نامه شفاهی اخذ گردید.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آنالیز محتوا استفاده شد، که یکی از روش‌های تجزیه و تحلیل مطالعات کیفی است که به وسیله آن داده‌ها خلاصه، توصیف، تفسیر می‌شوند. در این مطالعه، داده‌ها بعد از هر مصاحبه، با استفاده از نرم افزار word نوشته شد. سپس مطالب بعد از چندین بار مطالعه به صورت کدهای اولیه در راستای هدف پژوهش استخراج گردیدند. سپس کدهای مشابه ادغام و درون مایه‌های اصلی پژوهش از آنان استخراج گردید.

یافته‌ها

از ۲۵ نفر شرکت کننده در پژوهش حاضر ۱۳ نفر را، مادران باردار مراجعه کننده برای زایمان و ۱۲ نفر را مادران با نوزادان بستری در زایشگاه، تشکیل می‌دادند. تجزیه و تحلیل داده‌ها، پنج درون‌مایه اصلی را در راستای هدف پژوهش (در جدول شماره یک) نشان داد که عبارت بودند از: ۱- نقش قرآن به عنوان عامل موثر در شفابخشی

جدول ۱: درون مایه‌ها و واحدهای معنایی از تجربیات مادران باردار و دارای نوزاد بستری در مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی گلستان

ردیف	درون مایه	واحدهای معنی
۱	نقش قرآن به عنوان شفا بخش برای مادران با نوزادان بستری	من واسه این قرآن و آیه الکرسی می خونم تا بچم زودتر شفا پیدا کنه، از ته قلبم به این اعتقاد دارم که خدا از طریق قرآن خوندم بهم کمک می کنه و بچمو شفا میده.
۲	نقش آموزه های قرآنی برای سلامت مادر و نوزاد در زمان زایمان	من در دوران بارداری ام قرآن می خوندم تا فرزندم و خودم سالم باشیم. تا زایمان راحتی داشته باشم و فرزندم سالم به دنیا بیاد.
۳	استفاده از آموزه های قرآن در دوران بارداری برای داشتن فرزند صالح در آینده (نقش تربیتی قرآن)	من به این موضوع اعتقاد دارم که قرآن خوندم در دوران بارداری روی جنین تاثیر میزاره، باعث میشه اون با قرآن به نوعی آشنا میشه، تو آینده هم فرزند صالحی می شه.
۴	نقش قرآن در ایجاد آرامش روانی در دوران بارداری و نزدیک شدن به خدا	دوران بارداری خیلی سختی داشتم، واسه اینکه آرامش پیدا کنم ۴ بار قرآن و تو این دوران خوندم، واقعا بهم آرامش می ده. سوره یاسینو هم خیلی خوندم. من تو این دوران قرآن خوندم تا به خدا نزدیک تر شم و آرامش بگیرم.
۵	رساندن برکات قرآن به جنین و سلامت آن	موقع خوندم قرآن دست های خودمو به شکمم می کشم تا برکات قرآن به جنین برسه و سلامت باشه.

را اذیت نکنند ولی الان که توی بیمارستانم این کار را نکردم بروم خانه حتما انجام می دهم."

مادران باردار در دوران بارداری برای پیشگیری از تهدیدهای سلامتی در زمان زایمان هم برای خود و هم نوزاد از قدرت شفابخش تلاوت قرآن استفاده می کردند. خواندن کل قرآن به دفعات، خواندن سوره یاسین بر آب و خوردن آن برای داشتن زایمان ایمن بوده است. آن‌ها اظهار داشتند که برای دفع بلا، به مدت ۴۰ روز، قرآن را بر بالین نوزادشان قرار می دهند.

استفاده از قرائت قرآن در دوران بارداری برای داشتن فرزند صالح (نقش تربیتی قرآن)

نقش تربیتی قرآن بارها در مصاحبه مشارکت کنندگان مورد توجه قرار گرفته است و مادران از قرآن به عنوان عالی ترین منبع پرورش و هدایت فرزندان خود در این مطالعه یاد کرده اند. آنان به این موضوع اعتقاد داشتند که حالات، روحیات، دعاها و عبادتشان بر جنین مؤثر است و می تواند آینده فرزندان آنان را به نوعی تامین نماید و بر رفتار و نگرش فرزند در آینده مؤثر است.

بطوریکه یکی از شرکت کنندگان در مطالعه می گوید: "زمان بارداری ام خیلی قرآن می خوندم تا فرزندم مومن بشه چون معتقد هستم اگر از همان دوران که بچه تو شکم مادرش هست با قرآن آشنا بشه فرزند صالحی در آینده خواهد شد. قبل از اومدن برای زایمان از زیر قرآن رد شدم."

مادران بر این باور بودند که جنین، از رفتارهای مادر تاثیر می پذیرد. تلاوت قرآن توسط مادر در دوران بارداری

مادران در تجربیات خود از قدرت شفابخش تلاوت آیات بخصوصی از قرآن، از قبیل آیه الکرسی، حمد و قل هو الله و یا رفتارهایی از قبیل آب کشیدن چهارگوشه قرآن و خوراندن آن به نوزاد و گذاشتن قرآن در کنار سر نوزاد سعی داشتند در تسریع درمان نوزاد از قدرت معنوی قرآن سود ببرند.

نقش آموزه های قرآنی برای سلامت مادر و نوزاد در زمان زایمان

برخی از مشارکت کنندگان اذعان داشتند که یکی از دلایلی که باعث شد در طول مدت دوران بارداری به خواندن قرآن و دعا روی آورند، حفظ سلامت خود و نوزادانشان در زمان زایمان بوده است. آن‌ها با رجوع به آیه های قرآنی و برخی سوره های خاص بازبایی سلامتی خود را از این اعتقاداتشان خواستار شدند.

خانم ۲۸ ساله ای در مورد استفاده از قرآن در دوران بارداری چنین می گوید:

"من در طی بارداری چهار بار قرآن را خواندم. ماه آخر بارداری قصد داشتم سوره یاسین را در آب بخونم و بخورم تا زایمانم راحت تر شود ولی متاسفانه فرزندم ۸ ماهه به دنیا آمد."

مشارکت کننده دیگری می گوید:

"من در دوران بارداری ام قرآن می خوندم تا خود و فرزندم سالم باشیم. تا زایمان راحتی داشته باشم و فرزندم سالم به دنیا بیاد. ما اعتقاد داریم وقتی بچه به دنیا آمد تا ۴۰ روز حتما قرآن زیر سر بچه باشد تا آل بچه و مادرش

می‌تواند جنین را هم متاثر نماید و ثمره آن داشتن فرزند مومن و صالح خواهد بود.

نقش قرآن در ایجاد آرامش روانی در دوران بارداری و نزدیک شدن به خدا:

یکی از دلایل استفاده از آموزه‌های قرآن در مطالعه حاضر که اکثر مادران مورد پژوهش به آن اشاره کرده‌اند تاثیر قرآن و باورهای معنوی در ایجاد آرامش روان و سازگاری با مشکلات دوران بارداری می‌باشد. به باور آن‌ها، تلاوت قرآن در این دوران خاص از زندگی، به آنان آرامش عمیقی می‌دهد و نوعی رضایت، خوش‌بینی و امید را برای آنان به ارمغان می‌آورد. به طوری که یکی از مادران اظهار داشت:

"در دوران بارداری برای آرامش خاطر خودم و فرزندم (دوقلو) روزی چند صفحه قرآن می‌خوندم. وقتی قرآن می‌خوندم آرامش عجیبی بهم دست می‌داد، یه جورایی احساس امیدواری می‌کردم."

مادری دیگر در ارتباط با نقش قرآن در نزدیک شدن به پروردگار می‌گوید:

"دوران بارداری خیلی سختی داشتم، واسه این که آرامش پیدا کنم ۴ بار قرآن و تو این دوران خوندم، واقعا بهم آرامش می‌ده. سوره یاسین رو هم خیلی خوندم. من تو این دوران قرآن خوندم تا به خدا نزدیک‌تر شم و ازش آرامش بگیرم."

مادران باردار به علل مختلف، فیزیولوژی، شرایط خانوادگی و اجتماعی آسیب‌پذیر می‌باشند. آنان در تجربیات خود هم برای رسیدن به آرامش و هم حفظ آن از تلاوت قرآن، به خصوص سوره یاسین سود برده بودند.

رساندن تاثیرات معنوی قرآن به جنین

از جمله دلایل خواندن قرآن در این دوران توسط مادران باردار، بهره بردن خود و جنینشان از برکات قرآن بوده است، مادری در این زمینه می‌گوید:

"قرآن خواندن به طور پیوسته تو برنامه‌های زندگی‌ام بخصوص دوران بارداری‌ام بوده. به خاطر اعتقادات مذهبی‌ام، می‌خوام اسم بچه‌هام از اسامی ائمه باشه. موقع

خواندن قرآن دست‌های خودمو به شکم می‌کشم تا برکت قرآن به جنین برسه و سلامت باشه"

مادری دیگر این چنین می‌گوید:

"من دوران بارداری قرآن رو سه بار تموم کردم. علاوه بر اون در مواقع درد، گرفتاری، خوشحالی و ناراحتی هم تو زندگی قرآن می‌خوندم. هدفم از سه بار خواندن قرآن این بود که معنویت و برکات از طریق قرآن به جنین برسه و همیشه سالم باشه."

مادران بر این باور بوده‌اند که علاوه بر مفید بودن تلاوت قرآن برای مادر، برکات معنوی آن به جنین هم خواهد رسید. مادران از طریق لمس جنین سعی در انتقال برکات قرآن در زمان تلاوت به جنین داشتند.

مادران علاوه بر تلاوت قرآن، رفتارها و باورهایی در این زمینه داشتند که در تجربیات خود بازگو کرده‌اند. "ما این اعتقاد را داریم که اگر کسی چندین بار بچه‌اش را از دست داده به محض به دنیا آمدن از حلقه قرآن ردش می‌کنیم تا بچه بماند". "ما ترکمن‌ها برای سلامتی فرزندانمان به گوشه لباسش آیه‌هایی از قرآن را که از روحانی گرفته‌ایم سنجاق می‌کنیم تا مریض نشود". "یک روز مادرم برای خوب شدن حال بچه خواهرم که خیلی مریض بود چهار گوشه قرآن را آب کشید و داد بخورد بعد از چند روز بچه خوب شد". "ما اعتقاد داریم وقتی بچه به دنیا آمد تا ۴۰ روز حتما قرآن زیر سرش باشد تا آل بچه و مادرش را اذیت نکند". "برای این که بچه‌ام پسر شود از سه ماهگی تا ۷ ماهگی آیه‌الکرسی را می‌خواندم". "به سفارش خواهرش در ماه سوم بارداری روی یک سیب قرمز سوره یوسف را خواندم و خوردم تا فرزندم خوشگل شود".

بحث

مضامین بر گرفته شده از این مطالعه "داشتن زایمان ایمن و راحت، فرزند سالم و صالح، به دست آوردن آرامش" بوده است که موید نیازهای مادران می‌باشد. رفتارهایی از قبیل "قرائت قرآن، رد شدن از حلقه قرآن، آب کشیدن چهار گوش قرآن، خواندن سوره یاسین و

بیماری کند یا توان دفاعی را آن چنان بالا می‌برد که عوامل بیماری‌زا اثری نداشته باشد (۱۰).

اکثر واحدهای پژوهش در مصاحبه‌های خود به نقش تربیتی قرآن اشاره نموده‌اند و از دیدگاه آنان بهره‌گیری از قرآن در دوران بارداری موجب این می‌شود که فرزندان آنان در آینده صالح و معتقد به موازین دینی باشند. هدف تربیت دینی در اسلام، هدایت متربی به سیر الی الله و قرب به خداست. امام خمینی (ره) با الهام از قرآن و سیره ائمه معصوم (ع) بر این باور بوده‌اند که هرگونه تربیتی را نمی‌توان تربیت مفید و کامل دانست، بلکه تربیت کامل فقط در پرتو ایمان به خدا و به وسیله تعالیم انبیاء امکان‌پذیر است. هم چنین می‌فرمودند: اگر بچه دارید، تربیت الهی کنید، تربیت شیطانی نکنید. خودتان را تهذیب کنید و کودکان خود را اسلامی بار آورید. مثلث کاملی برای رشد کودک از منظر قرآن وجود دارد: که اضلاع آن شامل: جسم (شیر مادر)، روح (آغوش و مهربانی) و معنویت (خواندن قرآن، گفتن ذکر، وضو گرفتن، خوردن خوراکی‌های حلال و پاک، به یاد خدا بودن) است. این مثلث در سهولت تربیت صحیح و بنای نسل پاک و صالح بهترین شالوده است. هم چنین بر اساس آیات و روایات اسلامی، سرپرست خانواده اعم از پدر و مادر نسبت به تربیت دینی فرزندان و دیگر زیر دستان خود، مسئولیت سنگینی دارند (۱۵). به همین دلیل، خدای متعال در این زمینه، خطاب به مومنان از پیامدهای اخروی آن خبر داده، به آنان هشدار می‌دهد: "ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خود و خانواده خویش را از آتشی که هیزم آن انسان‌ها و سنگ‌هاست، نگهدارید" (۱۶). زمانی که افراد در یک وضعیت بحرانی قرار می‌گیرند به معنویت به عنوان یک روش انطباق و سازگاری با شرایط روی می‌آوردند. زنان باردار با استرس‌های روحی و جسمی شدیدی در این دوران مواجه هستند. در اواخر دوران بارداری، استرس‌های مربوط به زایمان نیز بر آن افزوده می‌شود. آدرنالین در شرایط استرس‌زا ترشح می‌شود که اثر منفی بر انقباضات رحمی داشته، می‌تواند موجب کاهش انقباضات رحمی و افزایش طول مراحل

سوره یوسف و اتصال آیه‌الکرسی به لباس نوزاد" از رفتارهایی بوده است که مادران در پیشگیری و حراست از تهدیدهای سلامتی برای خود و نوزادشان انجام می‌دادند. این پژوهش تصویری از تجربیات مادران را از بهره‌گیری از اعتقادات آن‌ها به قدرت شفابخش قرآن در دوران بارداری و زمان بستری نوزادان آنان به تصویر کشیده است. همه شرکت‌کنندگان در مطالعه به نوعی با قرآن و باور به شفابخش بودن آن در این دوران حساس عجین شده و از آن بهره‌مند بوده‌اند. مشارکت‌کنندگان این مطالعه اظهار داشته‌اند قرآن باعث شفابخشی نوزادان بستری آنان می‌گردد و با تلاوت قرآن در بالای سر بیمارشان زودتر سلامتی خود را باز می‌یابند.

حضرت علی (ع) در خطبه ۷۶ درباره شفابخشی قرآن می‌فرماید: «درمان خود را از قرآن بخواهید و در سختی‌ها از قرآن یاری بطلبید که در قرآن درمان بزرگ‌ترین بیماری‌ها یعنی کفر و نفاق و سرکشی و گمراهی است. قرآن هر نوع بیماری روانی را که مانع رشد معنوی انسان شود، درمان می‌کند» (۱۴).

هم‌چنین ابراهیمی به نقل از جوادی آملی در مورد شفابخشی قرآن می‌نویسد: "بیمار اگر بخواهد درمان شود، با شفا بهبود می‌یابد و دارو شفای مریض نیست زیرا بسیار اتفاق می‌افتد که مریض دارویی را مصرف می‌کند اما بیماری او شفا نمی‌یابد خداوند قرآن را دارو معرفی نمی‌کند بلکه او را شفا می‌داند و شفابخشی آن نیز قطعی است. هر کس که به قرآن روی آورد، آن را بفهمد، بپذیرد و عمل کند به طور قطع بیماری‌های درونی‌اش از بین می‌رود، مگر این که شخص مریض به قرآن مراجعه نکند و یا مراجعه‌اش از روی میل نباشد و یا پس از مراجعه به قرآن دستور و نسخه شفابخش آن را نپذیرد و عمل نکند و یا عملش نادرست باشد (۷)".

در این مطالعه مادران در دوران بارداری و زایمان، برای مقابله با بیماری‌ها و پیشگیری از آن‌ها از قرآن بهره می‌گرفتند. قانعی نیز در مطالعه خود، قرآن را شفا می‌داند به این معنی که سیستم ایمنی را تقویت می‌کند تا بدن در مواجهه بعدی با عامل بیماری‌زا نتواند ایجاد

نوزادان نارس، استفاده نمود(۱۸). هر چند این مطالعه با مطالعه حاضر قابل مقایسه نمی‌باشد. اما مادران با توجه به اعتقادات مذهبی از قدرت شفابخش قرآن به روشهای مختلف از قبیل از حلقه قرآن رد کردن، خوراندن آب چهارگوش قرآن به کودک، اتصال سوره قرآن، آیه‌الکرسی به لباس کودک، گذاشتن قرآن بر بالین نوزاد با نیت درمان استفاده کرده بودند. مادران در دوران بارداری هم برای سلامت خود و هم چنین حفظ جنین از قدرت شفابخش قرآن بهره گرفته بودند. آنها برای اینکه زایمان ایمن داشته باشند قرآن را تلاوت می‌کردند.

در مطالعه میرباقر آجریز (۱۳۸۹) تاثیر آوای قرآن کریم بر میزان اضطراب مادران قبل از عمل سزارین سنجیده شد و یافته‌ها، نشان داد که در گروه آزمون پس از مداخله، میزان اضطراب به صورت معنی داری کاهش یافت. نویسنده آهنگ موزون قرآن کریم و آوای دلنشین آن، را یک موسیقی عرفانی دلپذیر و از جمله ابعاد اعجاز بیانی قرآن می‌داند و پیشنهاد می‌دهد که می‌توان از آوای قرآن کریم به عنوان یک روش درمانی غیردارویی، جهت کاهش اضطراب مادران قبل از عمل سزارین استفاده نمود(۱۹). مادران در مطالعه حاضر در دوران بارداری برای سلامت جنین و هم‌چنین متدین شدن در زندگی آینده کودک از قرآن استفاده کردند، مادران در زمان تلاوت، دست خود را بر روی جنین گذاشته تا به این طریق اثرات قرآن را به جنین انتقال دهند. در مطالعه خادم و همکاران ۱۳۸۷ تاثیر "آوای قرآن" بر موفقیت تلقیح داخل رحمی اسپرم مورد بررسی قرار گرفت و تاثیر مثبت آوای قرآن بر نتیجه درمان ناباروری مشهود بود(۲۰). تاثیر آوای قرآن مکررا در مطالعات بر روی اضطراب بیماران سنجیده شده است. خاتونی ۱۳۷۶ آوای قرآن را بر روی بیماران بخش‌های مراقب ویژه(۲۱). مجیدی در سال ۱۳۸۳ قبل از آنژیوگرافی بیماران عروق کرونری(۲۲). عطاری و همکاران ۱۳۷۹ برای ثبوت علایم حیاتی بیماران قبل از القا بیهوشی(۲۳).

این مطالعات همه به قدرت شفابخش آوای قرآن برای بیماران و کاهش اضطراب آنها اشاره کردند. اثرات

زایمانی شود که خود منجر به خستگی مادر، افزایش درد کشیدن و افزایش اضطراب و ترس مادر و فعال شدن مثلث درد، ترس و اسپاسم می‌شود. این زنان به علت زایمان طولانی و بی‌خوابی، بیشتر در خطر افسردگی بعد از زایمان و عملکرد ضعیف در شیردهی، در روزهای اول بعد از زایمان و افزایش احتمال عفونت تنفسی به علت طولانی شدن زایمان هستند که هر یک سلامت مادر و کودک او را به خطر می‌اندازد(۱۷).

مرتضوی در مطالعه خود به این نتیجه رسیده است که نیایش یک روش مورد توجه زنان باردار، برای انطباق با شرایط استرس‌زای حاملگی و زایمان است و زنان باردار نگرش بسیار بالایی به نیایش دارند(۹). در مطالعه حاضر نیز زنان باردار شرکت کننده در مطالعه برای به دست آوردن آرامش و به نوعی سازگاری با شرایط حساس بارداری به تلاوت قرآن و دعا کردند روی می‌آورند و به گفته‌ی آنان قرآن برایشان احساس امید، رضایت و قرب الهی را به ارمغان می‌آورد.

در معارف منتقل شده از جانب اهل‌بیت(ع) به این مفاهیم بلند اشاره شده است: رسول خدا(ص) فرمودند: «علیکم بالقرآن فانّه الشفاء النافع و الدواء المبارک و عصمه لمن تمسک به و نجاه لمن تبعه»: بر شما باد به کتاب خدا زیرا قرآن شفایی سودمند و داروی پر برکت است و حافظ کسی است که به آن تمسک جوید و نجات‌بخش کسی که از آن پیروی کند(۱۰).

مادران در این مطالعه از تلاوت سوره‌ای از قرآن و یا رفتارهایی از قبیل گذاشتن قرآن بر بالین نوزاد بیمار خود به نیت شفا استفاده نموده بودند. اسکندری و همکاران ۱۳۸۹ تاثیر آوای قرآن کریم بر پاسخ‌های فیزیولوژیک نوزادان نارس بستری در بخش مراقبت‌های ویژه را در یک مطالعه کارآزمایی بالینی به کار گرفتند. نویسندگان پیشنهاد دادند از آن جا که آوای قرآن کریم بر افزایش درصد اشباع اکسیژن و کاهش تعداد تنفس و ضربان قلب در نوزادان نارس، تاثیر معنی‌دار و پایدار داشته است، می‌توان از این آوای عرفانی، به عنوان یک مراقبت حمایتی، در جهت کمک به بهبود وضعیت فیزیولوژیک

می‌کردند. بارداری، نوجوانی و غیره در مراحل زندگی هر فردی از دوره‌های بحرانی می‌باشند که با خود استری زیادی را به همراه دارد. تقی‌لو (۱۳۸۸) تاثیر آموزش روخوانی قرآن بر کاهش استرس در بین جوانان و نوجوانان را بررسی کرد نتایج نشان دهنده این بود آموزش قرآن، میزان استرس افراد را در مقایسه با گروه کنترل کاهش می‌دهد (۲۷). مادران مطالعه حاضر در دوران بارداری که خود استرس‌زاست، برای ورود به مرحله زایمان و داشتن نوزاد سالم و برای سازگاری با این فشارها از قرآن بهره گرفته بودند که با مطالعه نجفی ثانی ۱۳۹۱ همخوانی دارد که نشان داده شد که انس با قرآن و فعالیت‌های مذهبی مادران در دوران بارداری بر سلامت مادر جنین و نوزاد می‌تواند تاثیر گذار باشد (۲۸).

تشکر و قدردانی: نویسندگان بر خود لازم می‌دانند که از تمامی مادرانی که در این مطالعه شرکت کرده‌اند تشکر و قدردانی داشته باشند.

شفابخش قرآن مکررا در متون مذهبی بخصوص در مورد مشکلات روحی و روانی تاکید شده است. انصاری جابری (۱۳۸۴) تاثیر آوای قرآن کریم را بر افسردگی بیماران بستری در بخش اعصاب و روان بررسی کرده و نتایج نشان داد که آوای قرآن کریم بر کاهش افسردگی تاثیر داشت و نویسندگان پیشنهاد داد که می‌توان از آوای قرآن کریم به عنوان یک روش درمانی غیر دارویی در درمان بیماران افسرده استفاده نمود (۲۴).

ایلدربادی و همکاران در سال ۱۳۸۲ تاثیر آوای قرآن را بر پاسخ فیزیولوژیکی بدن (نبض، فشارخون و تنفس) و استرس بررسی کردند (۲۵). پوردهکردی ۱۳۸۷ آوای قرآن، را بر سطح اضطراب دانشجویان پرستاری در بدو ورود به کارآموزی بررسی کردند و یافته‌ها نشان داد که آوای قرآن باعث کاهش اضطراب شده بود (۲۶). مادران باردار در مطالعه حاضر نیز برای ورود به مرحله زایمان و پیشگیری از اضطراب ناشی از زایمان، قرآن را تلاوت

References

- Mehdizadeh H, Hosseini M. The effect of online Quran teaching on physicians' general and professional ethical conduct. Arak Medical University Journal (AMUJ), winter 2011, 13(4, Supp 2): 128-132 (Persian).
- Tavan B, Jahani F. The effect of attending the familiarity with Quran workshop on the mental health of nurses at the educational hospitals of Arak University of Medical Sciences. Arak Medical University Journal (AMUJ), winter 2011, 13(4, Supp 2): 35-40 (Persian).
- Holy Quran, Trans: Hossein Ansarian, Available from: http://www.erfan.ir/farsi/quran/quran_proj/display/display.php#quran, Accessed: 2015-02-02 Younus: 35 (Persian).
- Ibid, Younus: 157; Fath: 3 (Persian).
- Ibid, Rad: 37 (Persian).
- Ibid, Younus: 62 (Persian).
- Ebrahimi E. Spiritual Health and psychosis in the light of Quran. Arak Medical University Journal (AMUJ) 2011, 13(4, Supp 2): 1-9 (Persian).
- Foruzandeh N, Delaram M, Dris F. Mental health during pregnancy and its risk factors in women referred to Health-e-shahre Kord, 1380-81 years. Journal of Fertility and Infertility. 2003:146-155 (Persian).
- Mortazavi F, akabari A. The belief prayers, in pregnant women. Journal of Nursing Research, Mashhad. 2010: 2(11).51-56 (Persian).
- Ghanei M. Quran healer and the endurance in the face of dysis. Quran and medicine. 2011, 1 (2):1-3 (Persian).
- Reihani T, Sekhvatpour Z, Heidarzade M, Mousavi SM, Mazloun SR. The effect of education on self-care, spiritual distress tolerance mothers of preterm infants admitted to Neonatal Intensive Care Unit. Journal of Obstetrics Gynecology and Infertility (IJOGI) 2014: 17(97); 18-28 (Persian).
- Saeedi Taheri Z, Asadzandi M, Ebadi A. The effect of spiritual care based on GHALBE SALIM model on spiritual experience in

- patients with coronary artery disease. IJPN 2013; 1 (3) :45-53(Persian).
13. Momeni Ghalehghasemi T, Musarezaie A, Moeini M, Naji Esfahani H. The Effect of Spiritual Care program on Ischemic Heart Disease Patients' anxiety, Hospitalized in CCU: a Clinical Trial 2012: 10(6) (Supplement issue: Mental Health); 554- 564.
  14. Ali Bin Abeetaleb, Nahg-al- Balaghah, Trans: by Hossein Ansariyan. Sermon 76, Available from: http://www.erfan.ir/farsi/nahj/nsm_proj/main.php (Persian), Accessed: 2015.02.02
  15. Ehsani M. The religious education of Quran. Marefat: 32; 25-34. <http://www.hawzah.net/fa/Article/View/81465> accessed March 2015(Persian).
  16. Holy Quran, Sanctions, Trans: Hossein Ansarian, Available from: http://www.erfan.ir/farsi/quran/quran_proj/display/display.php#quran, Accessed: 2015-02-02 (Persian).
  17. Salari P, Alavian F, Habibi Rad A, Tara F. The Relationship between Stress, Anxiety and Pain with Salivary Cortisol Levels in First Stage of Labor in Primiparous Women. Journal of Obstetrics and Gynecology and Infertility 16(55), 2013: 14-2
  18. Eskandari N., Keshavarz M, Jhdy F. Factor's influencing physiological responses of premature infants in the Quran. Qom University of Medical Sciences, medicine and religion 2010; 5 (3)Supplement
  19. Mir Bagher Ajorpaz N. Ranjbar N. Effects of Recitation of Holy Quran on Anxiety of Women before Cesarean Section: A Randomize Clinical Trial. Qom University of Medical Sciences Journal, 2010.4(1), 13, pp: 15-19(Persian).
  20. Khadem N., Afzalaghahi M., Kaboosi M., Hassanzadeh Bashtian M. Assessment of effect of Quran sound and music on intrauterine insemination. Journal of fundamentals of Mental Health, 2008.10(3), 39:215-220 (Persian).
  21. Khatooni A. The effect of Quran on anxiety of patients admitted to the cardiac intensive care units of hospitals in Tehran in 1376. 1,376 students; - (39): 22-24.
  22. Majidi SA Recitation effect of holy Quran on anxiety of patients before undergoing coronary artery angiography. Journal Guilan University of Medical Sciences 1383; 13 (49):61-67(Persian).
  23. Atari MA, Sajedi P., Morteza Heidari. Investigate the effect of Quran on anxiety reduction and stability of vital signs of patients before induction of anesthesia. Medicine and purification. 2000 (37):91-94(Persian).
  24. Ansari Jaberi A., Negahban Bonabi T., Sayyadi Anari A.R., Aghamohamad Hassani P. The Effect of the Koran Reciting On the Depressed Patients in Psychiatry Department of Moradi Hospital in Rafsanjan. Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences Summer 2005; 10(2) Serial number 36):42-48(Persian).
  25. Ildar Abadi E, Saleh Moghaddam AR, Mazloom SR. The effect of holy Quran recitation on the patient's vital signs before open heart surgery. Journal of Sabzevar University of Medical Sciences (secrets), 2003; 10 (1) Issue 27:52-58 (Persian).
  26. Hassanpour Dehkordi A, Jafari A, Solta SK. Comparison of the effect of relaxation training and The Koran Reciting, God mention, On arrival at the training level of anxiety in nursing students at the University of medical sciences. Shahrkord. Teb Va Tazkiyeh.2008; 16 (4-3)71-700 (Persian).
  27. Taghiloo S. The Effect of the Holy Quran Reading Instruction on Stress Reduction in the Young and Adolescents. 2009; 18 (71) :72-81
  28. Najafi Sani A, Hashemi Asl M, Golmakani N, Jafarnejad F. The Relationship between Familiarity with Quran and Religious Activities with Happiness in Pregnant Women. 2012:15(40): 24-31